

ODLOMKI IZ CIVILNEGA PRAVA

1. IZROČITEV STVARI

- glavni način pridobitve stvari je bila IZROČITEV
- PREMIČNINO je odsvojitelj izročil tako pridobitelju stvar dejansko prepustil v last
- NEPREMIČNINO je odsvojitelj izročil simbolično (kos zemlje, obhod meja) , pravno dejanje so opravili na samem mestu, kasneje pa tudi na drugem kraju
- JAVNOST in SLOVENSOST pri izročitvi nepremičnine je skušala preprečiti pozabo tega dejanja, pravočasno prijavo ugovorov, prigrasitev terjatev...
- UHANJE PRIC pri razmejevanju nepremičnin, da bi si otroci do starih let zapomnili, kje potekajo meje
- z napredovanjem pismenosti se je začel razširjati pomen DOKUMENTA O IZROČITVI NEPREMIČNINE
- nepremičnine je lahko predstavljala listina na podlagi katere je bila pridobljena
- sčasoma so te listine začeli zbirati v posebnih zbirkah
- izročitve nepremičnin so vpisovali v ZAPISNIKE MESTNIH PRAVD ali v MESTNE KNJIGE
- vsi pisмени dokazi so imeli SLABOST – nepremičnino so samo opisovali po imenu zemljišča, legi med sosedji, točen obseg zemljišča pa je bil bol malo določen

2. IZROČITEV PRAVICE DO DONOSOV

- izročča se lahko desetina, odvetščina ali drug donos
- donosi ne predstavljajo stvari same
- INVESTITURA – register raznih možnosti za izročitev stvari ali donosov
 - dejanske ali simbolične izročitve
 - izročitve vseh vrst donosov od stvari
 - izročitev pravic na stvari
 - izročitev pravic, ki niso vezane na stvar

3. SOCIALNA POGOJENOST

- MEŠČANSKA IN PLEMIŠKA LASTNINA – v popolnoma prostem prometu
- KMEČKA LASTNINA – odvisna od značaja kmečkih zajmov, v nepremičninskem prometu so samo kupne kmetije in gorskopravni zajmi, pa še tu ima zemljiški gospod pravico do intervencije
- REFORME – sprostijo nepremičninske promet med kmeti

4. RAZVOJ ZEMLJIŠKE KNJIGE

- varnost nepremičninskega prometa so skušali deseči z javnostjo prodaje, zastavitve, z vpisom v zapisnike, izstavljanjem in izročanjem listin...
- to je do neke mere varovalo kupca, ni pa dajalo potrebne varnosti za kreditni promet
- novost – uvedba zemljiške knjige, ki se razvije na Češko-Moravskem

a) ZBIRKA LISTIN

- prva faza razvoja zemljiške knjige
- gre za izpopolnjeno zbirko listin o nepremičninskem prometu
- je zelo nepregledna, traja dolgo časa preden je možno ugotoviti lastništvo in obremenjenost določenega zemljišča
- 13. – 17. STOLETJE – razne listine zbirajo na enem mestu, navaden listinski arhiv, brez značilnih funkcij zemljiške knjige
- 17. STOLETJE – posebej zbirajo zasebnopravne listine, ki veljajo za deželno desko, zbirka je javno dostopna
- PRI NAS
 - deželna deska na Štajerskem – uvedena za plemiška zemljišča, je samo kronološka zbirka listin, ki so jo vezali v več zaporednih serijah
 - zemljiška knjiga na Kranjskem – zemljiška knjiga za podložniška in plemiška zemljišča, ki jo vodijo patrimonialna gospostva
 - zemljiška knjiga za mesta in trge – vodijo jo mestni organi, vsebuje podatke o lastnikih nepremičnin, o bremenih in dolgovih

b) GLAVNA KNJIGA

- z razširitvijo indeksov so uvedli VLOŽKE
- zbirka listin je ostala, poleg nje so vodili še glavno knjigo
- GLAVNA KNJIGA – v njej je za vsak zemljiški kompleks odmerjen prostor, kamor naj bi se pregledno, v kolonah zapisovali glavni podatki o lastniku in bremenih
- VLOŽEK – vnaprej rezerviran prostor, kamor se zapiše podatke za en zemljiški kompleks
- SLABOST – nepremičnine so označene le z lastnikovim, krajevnim imenu, hišno številko, slabo opisan obseg
- PRI NAS
 - po marčni revoluciji so vodenje zemljiških knjig prenesli na okrajna sodišča

c) ZVEZA S KATASTROM

- KATASTER – od zemljiške knjige se razlikuje po tem, da je sestavljen za davčne namene
- ZEMLJIŠKA KNJIGA – ima civilnopravni značaj, rabi se za varnost prometa z nepremičninami
- URBAR – seznam dohodkov zemljiškega gospostva od podložnikov
- RAZVOJ ZEMLJIŠKIH POPISOV ki je rabil za davčne namene
 - imenijska knjiga – popis zemljiških gospostev in ocena dohodkov od podložnikov
 - terezijanski kataster – popis napovedanih dohodkov od rustikalnih in dominikalnih zemljišč
 - jožefinski kataster – popis zemljišč, izmere, kultura, donostnost
 - franciscejski kataster – zaris parcel z ustreznimi seznama

d) RAZVITA OBLIKA ZEMLJIŠKE KNJIGE

- ZEMLJIŠKA KNJIGA je sestavljena iz 3 delov
 - glavna knjiga – vsebuje vložke, vodi se za vsako katastrsko občino
 - zbirka listin – vodi se kronološko za katastrske občine enega okrajnega sodišče skupaj
 - uradna kopija katastrske mape
- VLOŽEK vsebuje
 - list A – opis nepremičnine, navedba vseh parcel po parcelnih številkah
 - list B – lastninski list, navedba lastnikov
 - list C – bremenski list, navedba bremen
- NAČELA ZEMLJIŠKE KNJIGE
 - vpisno načelo – stvarna pravica nastane samo z vpisom v zemljiško knjigo
 - načelo zaupanja in publicitete – treba se je zanesti na resničnost vpisanega dejstva, vpisano dejstvo velja tudi proti tretjim osebam

5. OBLIGACIJSKO PRAVO

a) SPLOŠNI RAZVOJ

- pravni posli iz rok v roke
- realni kontrakti – soglasju med strankama sledi neko dejanje, bodoča obligacija
- konsenzualni kontrakti – po načelu obljuba dela dolg, obveznost se ustanovi s soglasjem

b) RAZVOJ OBLIČNOSTI PRI POGODBAH

- težnja od bolj obličnih k manj obličnim pogodbam
- BISTVENE FORMALNOSTI – brez njih pogodba ne more veljati
- DOKAZILNE FORMALNOSTI – prepuščene volji strank, stranke jih prosto izbirajo in uporabljajo, kolikor se jim zdi potrebno zavarovati dokaz o sklenjeni pogodbi
- PRITEGNITEV PRIČ – v primeru spora izpovedo, kaj sta se stranki dogovorili
- PISMENO FIKSIRANJE POGODBE – zelo pomembna navedba navzočih prič, rabi se kot podpora spomina, sčasoma postaja glavno dokazilo, poln dokaz pomenita pečatna in notarska listina

- PEČATENJE – pečat kogarkoli izmed navzočih, izjavil je da je pečatenje njemu in njegovim dedičem brez škode, s čimer je potrdil resničnost listine
- NOTARJI – osebe, ki po svojem položaju ali lastnostih uživajo posebno zaupanje – javno vero, tako da je pogodba, ki so jo zapisali oni nedvomno veljavna,
- LIKOF – obličnost, ki deklarira sklenitev pogodbe, ob sklenitvi pravnega posla udeležene osebe izpijejo nekaj alkoholne pijače

c) UTRDITEV OBVEZNOSTI

- RAZVOJ
 - 1. stopnja – osebno jamstvo dolžnika ali osebe, ki je zanj prevzela poroštvo, najstarejše oblike osebnega jamstva so lahko privedle do zasužnjevanja, zapora ali začasne omejitve svobode
 - 2. stopnja – jamstvo se je omejilo na premoženje, porok je postal samo plačnik
 - 3. stopnja – jamstvo samo še z določeno stvarjo, zastavitev
- ZASTAVITEV
 - starejša zastavitev – zastavni upnik dobi s posestjo tudi užitek nepremičnine oz. donosov
 - mrtva zastava – če so donosi nepremičnine pripadli upniku, ne da bi se njihova vrednost odbijala od dolga, je bil zastavljeni predmet je bil za zastavitelja mrtev
 - živa zastava – če so se donosi nepremičnine, ki se pripadli upniku odbijali od dolga, zastavljeni predmet lahko spet oživi
 - hipoteka – novejša zastava, zastava predmetov, ki jih je zastavitelj potreboval za svoje poslovanje
 - premoženje so zastavljali s prenosom posesti na zastavnega upnika
 - rešilni kup – želi doseči podoben učinek kot mrtva zastava, prodajalec se je izgovoril, da bo v določenem roku kupnino vrnil in tedaj mu prodana stvar pripade nazaj
 - zapadlostna zastava – po preteku plačilnega roka zastavljena stvar postane last zastavnega upnika
 - prodajna zastava – zastavni upnik lahko zastavljeno stvar proda, če je izkupiček premajhen dolžnik s svojim preostalim premoženjem jamči za svoj dolg
 - rubež – prisilna ustanovitev zastave
- V SLOVENIJI
 - poroki – ponavadi so trije
 - poroštvo z zneskom – vsak porok odgovarja za del dolgovane vsote ali pa nedeljeno
 - omiljeno osebno poroštvo – oblika obstagija, če dolžnik ne izpolni obveznosti, se mora porok nastaniti v določeni krčmi in tam na dolžnikove stroške ostati toliko časa dokler obveznost ni izpolnjena
 - večina nepremičnin je zastavljena po starejši zastavi ali po rešilnem kupu
 - za ročno zastavo malo ohranjenih dokumentov
- EVIKCIJA
 - odsvojitelj mora nuditi dodatno varnost, če se pojavi nekdo, ki hoče stvar odvreči pridobitelju
 - odgovornost odsvojitelja se imenuje evikcija
 - v primeru evikcije mora odsvojitelj vrniti pridobitelju kupnino ali zastavljeno vsoto
- POGODBENA GLOBA
 - dolžnik se zaveže, da bo plačal pogodbeno globo če ne bo izpolnil obveznosti

7. KODIFIKACIJE CIVILNEGA PRAVA V 19. STOLETJU

- v dobi zgodnjega kapitalizma pride do potrebe po enotnejšem zapisu civilnega prava
- OBČE PRAVO – recepcija rimskega prava + deli cerkvenega prava ' fevdno pravo
- občje pravo čutijo kot nekaj zastarelega, čutijo potrebo po kodifikaciji civilnega prava, odpravi fevdalnih odnosov

a) OBČI DRŽAVLJANSKI ZAKONIK

- veljava občega prava v habsburških deželah ni ustrezala absolutnim vladarjem
- absolutistični vladarji se nagibajo k naravnemu pravu
- VZROKI ZA KODIFIKACIJO – absolutizem in naravno pravo, oba nasprotnika občega prava
- OSNUTEK ODZ – oblikovan 1770 pos Marijo Terezijo, a je odklonjen, ker je preobsežen, nima oblike zakona
- NAPREDEN OSNUTEK – izdelal pravnik Martini, odpor reakcionarnih krogov, poskusno se uveljavi v Galiciji

- PREDELAVA OSNUTKA – nastane ODZ, ki začne veljati 1812
- ODZ UREJA – osebno, premoženjsko in dedno pravo
- hoteli so uzakoniti naravno pravo, vendar je večina določil pod vplivom rimskega prava in kanonskega prava
- NOVELIRAN ODZ – 3 delne novele 1914, 1915 in 1916, v dobi stare Jugoslavije velja na pravnem območju Slovenije in Dalmacije ODZ v novelirani obliki

b) SRBSKI GRADJANSKI ZAKONIK

- ko so v Srbiji odpravljena fevdalna razmerja se pokaže potreba po kodifikaciji civilnega prava
- prvotno so imeli namen prirediti Code Civil, vendar je bil preveč liberalen
- zato so prilagodili ODZ – strožje glede dedovanja žensk, izpustili nekaj neaktualnih določil, dodajo določila o veliki družini zadrugi
- osnutek je uzakonjen 1844, velja na območju kraljevine Srbije, ter za Makedonijo in Kosovo

c) OPŠTI IMOVINSKI ZAKONIK

- delo na redakciji kodifikacije prevzame profesor slovanski prav Bogšić
- pri izdelavi OIZ je Bogšić zbiral podatke o raznih pravnih ustanovah in običajih, ki so jih poznali v Črni gori
- po 15 letnih pripravah je nastal osnutek, ki je upošteval veljavno običajno pravo in dejstvo da so Črnogorci večinoma živeli v hišnih zadrugah in plemenih
- OIZ je uzakonjen 1888
- je moderna kodifikacijaki vsebuje elemente plemenskega prava

d) MEDŽLE

- turška kodifikacija
- v stari Jugoslaviji nima več praktične veljave, razen v BiH